

Entrevista a Leónidas Iza presidente de CONAIE

Equip de comunicació de la CONGDE

Hi ha condicions perquè es produeixi una nova reacció social a l'Equador

Al moment de publicar aquest número s'està desenvolupant una gran mobilització social a l'Equador liderada pel moviment indígena, exigint drets i polítiques socials per a tots els pobles del país. Durant el passat mes d'abril ens va visitar Leónidas Iza, president de la Confederació de Nacionalitats Indígenes d'Equador (CONAIE), formada per 53 organitzacions de base, que representen els 18 pobles i 14 nacionalitats.

El 2019, com a dirigent del Moviment Indígena i Camperol de Cotopaxi (MICC), ja va ser un dels caps més visibles de l'aixecament indígena i social d'octubre. Per això va ser criminalitzat aleshores i també ho ha estat ara. Entrepobles, que coopera solidàriament amb la CONAIE des del 1992, va donar suport a la visita de Leónidas a Barcelona, Bilbao i Madrid, en què va rebre solidaritat política i suports per a la CONAIE. En la visita a Madrid vam coordinar la següent entrevista, realitzada per l'equip de comunicació de la CONGDE.

El 2019, es va produir un important aixecament dels pobles indígenes de l'Equador. Tres anys després, què en queda d'aquelles propostes?

L'esclat social del 2019 es va produir després d'una acumulació de lluites. Les sis demandes que proposava el moviment indígena no van ser escoltades. Al contrari: una part del Govern nacional va decidir adoptar les recomanacions del Fons Monetari Internacional; com a conseqüència, es va aprovar el decret 883, que va pujar el preu dels combustibles i, amb això, va encendre l'espurna de l'esclat social. **Tres anys després, tampoc no s'ha donat resposta a cap de les demandes del moviment indígena i dels sectors populars.** No s'han resolt qüestions com la lluita contra l'extractivisme, l'aplicació dels drets col·lectius dels pobles indígenes, com ara la consulta prèvia, lliure i informada, el respecte a l'aplicació de la justícia indígena, els problemes dels petits productors, el tema de la terra, l'aigua, el transport comunitari...

La mineria il·legal ha desbaratat els territoris; però també la legal que, tot i complint els requisits de l'Estat, actua de manera molt semblant a la mineria il·legal.

Dos anys després de l'aixecament, el 2021, es van celebrar les eleccions que van portar al poder el conservador Guillermo Lasso.

¿El Govern de Lasso té alguna responsabilitat en aquestes mobilitzacions que s'anuncia per a les properes setmanes?

El Govern va impulsar diàlegs amb els sectors populars, però les qüestions no es resolen. Per tant, el problema no és el diàleg sinó quan es resoldran les nostres demandes. Ja l'any passat es van fer mobilitzacions perquè es respecti i es fomenti la producció nacional. Tot i això, el Govern pretén signar els tractats de lliure comerç que, encara que garanteixen ingressos de les exportacions, fan malbé la matriu productiva de l'Equador. Pel que fa a la llei de l'avortament, per exemple, demanem la garantia de l'avortament per violació; tot i això, el Govern ha portat al Mi-

Leónidas Iza fa un any en el seu nomenament com a president de la CONAIE

nisteri una llei molt conservadora. Tenim també el tema de la llei d'educació intercultural bilingüe, on es reconeixia al professorat una elevació del seu salari, igualment, ha estat vetat pel president. Hi ha altres temes que tenen a veure amb la **privatització de sectors estratègics que són dels equatorians i equatorianes**. Tota l'agenda legislativa està molt enganxada a les recomanacions del Fons Monetari Internacional. Tots aquests temes encara estan pendents i, per això, els treballadors, els indígenes, els equatorians hem estat sortint a les manifestacions.

La població indígena representa el 7,03% de la població a l'Equador; això suposa un milió 53.000 de persones. Al cens de 1963, ascendia al 60%; aquesta disminució es fa difícil d'entendre. Leónidas Iza considera que es pot deure en gran mesura al menyspreu i la discriminació que històricament han patit, tant que la pròpia gent indígena prefereix no reconèixer-se com a tal, sinó com a mestissa.

Una de les qüestions que denuncien de manera constant és l'extractivisme. Quines conseqüències tenen aquestes pràctiques de les empreses transnacionals sobre els territoris i la vida de les persones? Hi ha mecanismes legals a l'Equador que frenin aquest tipus d'actuacions?

En els darrers 20 anys, la mineria ha augmentat entre el 80 i el 90%. I el pla és eixir de la dependència del petroli i de l'economia extractivista. Nosaltres hem posat de manifest allò que va significar el petroli i què significarà la mineria quant a l'enorme impacte que causa. Realment, el país es va desenvolupar amb el petroli, però les zones d'explotació, després de 50 anys, estan devastades, amb malalties, **els territoris dels pobles indígenes estan malmesos, la identitat està desapareixent**. En els darrers 20 anys s'ha aprofundit la dependència de la mineria. En aquest moment, aquest sector aporta l'11,5% del PIB que no és gaire, però els seus impactes a la natura i pobles indígenes són irreversibles, i, com que és una experiència molt dolorosa en altres països germans com el Perú, hi ha una por als territoris indígenes. El territori afectat per la mineria és aproximadament del 8%, cinc milions d'hectàrees. L'Equador és un dels països més petits del món, però és molt biodivers; per això, cal tenir cura de l'aigua, la naturalesa, la biodiversitat davant de la mineria.

S'ha de garantir el respecte als drets, i en el cas dels pobles indígenes, el respecte als drets col·lectius: el respecte a la seva pròpia justícia, la seva educació.

En altres països d'Amèrica Llatina, els pobles indígenes tenen un paper rellevant en la defensa dels territoris i els drets humans. En quin moment es troben aquests moviments i quins són els reptes que teniu al davant?

Com a referència tenim el poble maputxe a Xile, que en aquest moment avança en la construcció de l'Estat plurinacional. La situació al Perú és molt comprometedora en aquest moment; el president Castillo ha tingut una reculada en relació amb la política que el va portar a ser elegit. Allà el tema de la mineria és un

factor determinant on els governs ja s'han tornat dependents. És aquí on entra en confrontació amb els territoris i amb els pobles que hi viuen. Ara, cal recordar que, en termes de normativa internacional, tots els pobles indígenes del món estem reconeguts com a actors clau per l'OIT, l'ONU, la UE... i tot i això, els Estats que se sumen a aquest reconeixement no ho han respectat. Davant d'aquesta situació, nosaltres **hem denunciat que no s'aplica la garantia de consulta prèvia, lliure i informada**. També hem portat aquestes denúncies a les corts constitucionals dels Estats. A la Cort Constitucional, estem guanyant en alguns casos; per exemple, el cas Piatúa o el cas Sápara, cas Sinangoe. Tot i això, l'Executiu no ho respecta.

Què demanareu al Govern en les properes mobilitzacions?

Primer, en relació a l'extractivisme: cal respectar el dret a la consulta prèvia, lliure i informada amb consentiment vinculant; i hi ha d'haver una classificació dels territoris on ja és present la mineria. S'ha d'**establir la política de compensació ambiental i la política de reparació després de la mineria** –perquè no pot venir, explotar i deixar únicament la contaminació–, busquem que el país es declari lliure de mineria a cel obert. La segona qüestió és el tema de la producció. Hem demanat al Govern nacional que privilegiï la **matriu productiva nacional**. Actualment tenim un problema en les exportacions per l'efecte de la guerra a Ucraïna; totes les exportacions que tenim de banana, de flors, de bròquil, patates, arròs... estan paralizades. Hi ha d'haver una política que resolgui aquesta situació. I un tercer tema té a veure amb el respecte als drets, i en el cas dels pobles indígenes, el **respecte als drets col·lectius**: el respecte a la pròpia justícia, la seva educació. I també la lluita contra les **privatitzacions**; un assumpte que no només preocupa el moviment indígena, sinó molts altres actors del país.

Leónidas Iza ens demana no acabar l'entrevista sense fer referència a "un tema central per al moviment indígena": els drets de les dones. "Les últimes estadístiques són molt preocupants: vuit de cada deu dones indígenes són violentades; d'aquestes vuit, sis ho són sexualment. Aquesta situació, que és deguda al problema estructural del masclisme, una societat patriarcal que està amagada. Per això estem en lluita de manera permanent, **hi ha una responsabilitat per anar resolent aquest tema des del feminisme comunitari**". A més, recorda que, el 2019, la majoria de les persones que van sortir als carrers van ser joves i dones. 🗣️

